

Najít si chvílku pro demokracii

Uspořádali největší demonstraci od Sametové revoluce, když v červnu zaplnili Letenskou pláň v Praze. Předtím

několikrát naplnili Staroměstské i Václavské náměstí. V čele iniciativy Milion chviliek pro demokracii stojí dva studenti teologie. Jedním z nich je BENJAMIN ROLL, který demonstrace moderuje.

Studujete evangelickou teologii, zároveň jste společensky hodně aktivní a organizujete protesty, na kterých upozorňujete na problémy spojené s premiérem. Jak to jde dohromady?

Pro mě velmi přirozeně. Moje vyznání, rozhodnutí studovat teologii a v budoucnu být farářem mě zavazuje k zodpovědnosti za společnost. Přivedlo mě k tomu i rodinné zázemí – vždycky jsme se o tom doma bavili.

Čerpáte z teologie i konkrétní impulzy pro hodnoty a postoje, které prosazujete?

Rozhodně, velmi to ovlivňuje i formu protestů. Chceme je mít kultivované, slušné, smířlivé. Člověk může říct vyhraněný názor, třeba negativní, ale přesto zůstat slušný a hájit demokratické hodnoty a svobody. Inspiruje mě v tom i celá evangelická tradice. Řada osobností v historii se takto o společenské věci zasazovala. Jejich názory mě inspirují.

Kdo konkrétně vás takto inspiroval?

Z dvacátého století je to celá skupina kolem Nové orientace, což bylo hnutí evangelických teologů na konci 50. let. Je zajímavé, že v něm vycházeli z Josefa Lukla Hromádky, který podlehl komunistické ideologii. Stejná východiska ale vedla jeho žáky k angažmá proti tomuto režimu. Uvědomili si, že to, jak se choval režim, je špatné. Byli to lidé jako Ladislav Hejčánek, Milan Balabán či Jakub Trojan – chartista, který pohřbíval Jana Palacha. V další generaci pak třeba Miloš Rejchrt či Sváta Karásek. Faráři, kteří do toho šli navzdory tomu, že přišli o státní souhlas a nemohli dělat své povolání. Přesto věděli, že to je třeba a že je to jejich místo. Samozřejmě doba byla jiná, mnohem těžší, zlo bylo jasnější a mnohem nebezpečnější.

Stála vaše angažovanost někdy naopak proti studiu teologie?

Na rozdíl od Mikuláše Mináře, který je předseda spolku, v tom nejsem tak naplno. On se rozhodl, že dá přednost spolku. Já nejsem ten, který to řeší každý den. Pořád v tom rozpor nevidím – přijde mi, že to spolu souvisí, že je to v pořádku.

A do budoucna?

Budu muset vyřešit otázku, nakolik se jako farář budu moci takto angažovat. Asi už pak nebude možné, abych byl jednoznačně stranicky vyhraněný. Na řadě našich demonstrací evangeličtí i katoličtí faráři vystupují, ale mám pocit, že už je to hraniční – byť si myslím, že je správně, že do toho jdou. Jsou ale v těžké pozici. Mají ve svých farnostech a sborech voliče

Na pražskou Letnou v červnu dorazilo více než čtvrt milionu lidí z celé republiky.

Snímek Martina Houdek

všech stran a musejí s tím umět pracovat. Nemohou ztratit lidi, se kterými nesouhlasí. A to je hrozně těžká úloha.

Jak jste se vlastně k těmto aktivitám dostal?

Jsem ve spolku od začátku, s Mikulášem jsme se poznali ještě na fakultě – on studoval teologii dálkově. V některých názorových věcech jsme se trochu neshodli, ale fakulta ho ovlivnila a poznali jsme se blíž. Věděl, že mě společenské věci zajímají, že se vyjadřuji na internetu. Byl jsem už předtím na demonstracích a organizoval aktivity s dalšími studenty. Krátce po volbách v roce 2017 mě Mikuláš oslovil s tím, že studenti by se měli nějak ozvat k 17. listopadu vzhledem k aktuální politické situaci. A tak jsme udělali první výzvu *Chvilka pro Andreje* a premiérovi jsme ji osobně předali 17. listopadu. Tím to celé začalo.

Jste překvapení, do jakých rozměrů to narostlo?

Ano, byť jsme chtěli, aby to mělo ohlas. Věděli jsme, že to musí být velké, aby to mělo dopad. Mikuláš měl vždycky velké oči, já jsem byl skeptičtější. On vymyslel i název: Milion chviliek pro demokracii.

Prvním cílem, který jsme si dali při založení petice za odstoupení Andreje Babiše, bylo sehnat milion podpisů, což bylo nadsazené. Během prvních deseti dnů jsme ale měli sto tisíc podpisů (k dnešnímu dni petici podepsalo přes 429 000 lidí)! To mě dostalo a říkal jsem si: lidi to fakt chtějí. Cítíme v tom i obrovskou zodpovědnost. Naším úkolem je vysvětlovat, že my to nevyřešíme, nezachráníme politiku v České republice. Snažíme se pouze vzbudit lidi a dát jim prostor. Takto jsme to od začátku Chviliek vnímali. Základní myšlenkou je, že když si milion lidí najde chvílku pro demokracii, bude to poznat.

Naučilo vás společné studium táhnout za jeden provaz, být v názorové jednotě? Nebo i tak si musíte spoustu věcí vyřikávat a sami hledat společný postoj?

Velkou roli hraje to, že pocházíme z podobného prostředí. V roce 2017 začal Mikuláš organizovat diskusní klub, kde se nás scházelo pár studentů. Mělo to mít tři bloky, které se střídaly po týdnech: jeden týden jsme diskutovali o teologii, další týden o společenských věcech a třetí týden o umění. Zaseklo se to hned při diskusi o společenských věcech – a vznikla *Chvilka pro Andreje*. Každý z nás má na tyto záležitosti trochu jiný pohled, ale v principiálních otázkách jsme na stejné vlně. A je vidět i mezi lidmi na demonstracích a mezi signatáři, že jsou to různorodí lidé. Přesto se dokážeme spojit.

Protesty by mohly být úzce zaměřené a upozorňovat jen na skandály, ale vy do nich vnášíte i další sociální, společenská i ekologická témata. Proč?

Od začátku jsme nechtěli fungovat jenom jako antivir (tedy proti něčemu), i v názvu spolku je formulace *pro demokracii*. Chceme předávat informace, podporovat otevřenou diskusi i vzdělávání. Samozřejmě negativní emoce je to, co lidi aktivizuje a dává dohromady. Letnou bychom nezaplňli, kdybychom říkali jen vznešené a hezké myšlenky. Musíme ale ty emoce kultivovat a nabídnout něco pozitivního.

Andrej Babiš není problém všeho, ale je symptomem toho, že to u nás není dobře nastavené. Je fascinující, jak je propojený s mnoha věcmi, které fungují špatně. Je nutné pozitivně ukázat, že je třeba to řešit.

Na vašich akcích vystupují i duchovní, asi nejvíce byl vidět biskup Václav Malý. Je to snaha dát demonstracím vertikálu?

Rozhodně se tady projevuje, že jsme oba s Mikulášem křesťané. Ve spolku je to namixované, ale křes-

ťanů tam není málo. Vertikála je pro nás důležitá. Václav Malý je navíc spojen s určitou nostalgií po Sametové revoluci v roce 1989. U biskupa Malého vnímáme i to, že je konzistentní, ke společenským věcem se vyjadřuje pravidelně. Zosobňuje, že se křesťanství má projevovat i aktivně ve společnosti. Na akci k Janu Palachovi jsem zase četl kázání od Jakuba Trojana – to se mi už jen tak nepošťestí, abych kázal na náměstí.

Červnová demonstrace na Letné byla největší od Sametové revoluce. Jak jste ji prožíval?

Byl to silný zážitek. Nečekal jsem takovou účast, a navíc vše vyšlo bez větších problémů (jen několikrát museli zasahovat záchranáři kvůli horku), program proběhl podle představ. Mělo to neuvěřitelný dosah v celé společnosti napříč republikou. Věřím, že energii, která byla na Letné přítomna, se nyní daří pozitivně promítat do každodenního života aktivních občanů.

Další celostátní manifestaci jste naplánovali na předvečer 17. listopadu, opět na Letnou. Je pořád potřeba?

Je potřeba udržovat vědomí, že každý z nás nese zodpovědnost za vývoj společnosti. Navíc můžeme očekávat další vývoj v kauzách kolem premiéra Andreje Babiše – přijdou definitivní zprávy z Evropské komise o jeho střetu zájmů a zřejmě se dočkáme i vyústění případu Čapí hnízdo. Stejně tak je potřeba sledovat kroky prezidenta Zemana a lidí na něj napojených. Nicméně chceme také udržet oslavný rozměr připomínky 30. výročí Sametové revoluce. Byl to úspěch a zásadní zlom v našich dějinách a je potřeba to připomínat. Uvidíme, zda bude Letná oslavná, či spíše varující.

TOMÁŠ KUTIL

Jak se vyvíjel přístup církve k politice

Vatikan je v současnosti jedním z největších obhájců lidských práv a demokracie. Cesta k podpoře této formy vlády ale nebyla přímočará a za poslední století se výrazně vyvíjela.

Když se v průběhu 19. století objevily sociální problémy v míře do té doby nevidané (spojené s rozmachem strojní výroby a průmyslovou revolucí), katolické učení s odpovědí dlouho neotálelo. Spravedlivé požadavky továrních dělníků, kteří mnohdy pracovali v otřesných podmínkách, našly oporu

v dokumentech církve. Encyklika *Rerum novarum* (O nových věcech) papeže Lva XIII. dala dokonce vzniknout sociální nauce církve. Horší to bylo s praktickým uváděním do života, i když se našli pastýři, kteří ji vzali za svou. Dobrým příkladem je třeba bergamský biskup a aktivní obránce textilních dělníků Radini-Tedeschi, po jehož boku sbíral zkušenosti mladý kněz Angelo Roncalli, pozdější papež Jan XXIII.

Práva pracujícího lidu církev uznávala, s politickým působením v nově vznikajících demokraciích to ale tak jednoznačné nebylo. Třeba italským věřícím papež Pius X. adresoval bulu *Non expedit* (Nehodí se). Tato dvě latinská slova italským katolíkům zakazovala možnost volit i kandidovat do veřejných funkcí. Nutno podotknout, že tento postoj vycházel nejen z papežova antimodernistického tažení,

ale i z politických poměrů mladého italského státu, které papeže během několika let odsunuly z pozice vládce vlastního státu do role „vatikánského vězně“.

Situace v Itálii se změnila v době pontifikátu Benedikta XV. To už ale hojně vznikaly katolické strany i v různých evropských zemích – v Německu nebo i v českých zemích pod vedením Msgr. Jana Šrámka. I když politické strany křesťanského rázu i po této změně stály spíše na okraji zájmu církevních institucí, neznamená to, že se křesťanské hodnoty do politického života vůbec nepromítaly. Důkazem budiž CDU německého kancléře Konrada Adenauera, která v poválečné době přinesla sociálně-tržní hospodářství, spojující důraz na ekonomickou a osobní svobodu se solidaritou s méně úspěšnými spoluobčany. Křesťanské ctnosti proje-

vil i jeden ze zakladatelů evropské integrace Robert Schuman.

Obrovské změny pro katolíky působící ve veřejném životě přinesl II. vatikánský koncil. K zájmu o veřejnou činnost vybízí koncilní konstituce *Gaudium et spes* (Radost a naděje). „Je proto třeba povzbuzovat u všech ochotu účastnit se společných podniků. Zaslouží chválu, jak některé národy umožňují co největší části občanů podíl na řízení veřejných záležitostí v opravdové svobodě.“

Zde se opět dostáváme k Janu XXIII., který potřebu katolíkům působících v politické sféře zahrnul i do své známé encykliky *Pacem in terris*. Papež uvádí, že „s osobní důstojností je spojeno právo činně se účastnit veřejného života a přispívat k uskutečňování obecného blaha“.

KAREL PUČELÍK